

Opustil výšky stožárů a sklání se ke čtvrtkmenům v biošvestkovém sadu

DOKUD JE SVĚTLO, STRÁHÁM, PAK SBÍRÁM KAMENĚ

Není to poprvé, kdy uvádíme v našich reportážích příběh zemědělce, který se jím teprve stal po předchozích zkušenostech v jiném oboru. V polovině března jsme se vydali za dalším z nich, do obce Komňa. Ta leží mezi Starým Hrozenkovem a Bojkovicemi, u Uherského Brodu. Komňa je významná obec tím, že odsud pochází rod Szegesů a otec J. A. Komenského, podle říčky Koménky si prý Jan Amos vzal přízvisko – Comenius. Údajně se zde narodil 28. března v roce 1592 (jako jeho rodiště se uvádí i Nivnice či Uherský Brod).

Přerod...

Mladý devětadvacetiletý ekozemědělec, který opustil stožáry se zařízením pro přenos mobilních signálů, David Ryšavý, nás přivítal po prvním jarním dnu na kopci nad obcí Komňa u své miniprovozovny. „Vyučil jsem se elektrotechnikem a začal dělat výškové práce, a tak jsem mnoho let cestoval po republice i zahraničí a s kamarády montoval zařízení na stožáry a komíny. Ale proč jsem se dal do sadaření? Od svých devatenácti jsem měl přítelkyni, se kterou jsme plánovali se usadit a založit rodinu. Světáctví na to ale ideální není,“ vysvětluje počátek životní změny David Ryšavý.

Dál to bylo trochu jako z pohádky. Davidova maminka našla leták ve schránce, že se otevírají podpory pro mladé zemědělce. Tak to synovi, který hledal jinou práci poblíž Uherského Brodu, nabídla. Ten právě pracoval v Olomouci, kde sídlí zemědělská agentura. T akže si po práci mohl zjišťovat všechny podrobnosti o podpoře pro mladého začínajícího zemědělce. Podpora je velká, podmínky poskytnutí jsou ale přísné. Nelze v jednom roce pobrat podporu a ve druhém skončit. David se rozhodl pro sadaření na jihozápadním svahu nad obcí, kde byly louky a proháněl se tu dobytek. Ostatně se zde pase doposud. O ovocný sad se musí starat nejméně deset let.

Mladý zemědělec vypracoval nejprve projekt, v němž musel zajistit i osud biošvestek ze sadu, tedy jejich odbyt. Následovala koupě pozemku a potřebných sadů. Aby mohl začít sadařit, přihlásil se do kontroly ekologického zemědělství a zavázal se dodržovat zákonné předpisy. Po obdržení certifikátu pro ekologickou produkci ze sadu mohl požádat o dotaci. První nákup pozemku a výsadba proběhla již v roce 2005, kdy s rodinou osadili

David Ryšavý u prvního sadu s kamennou zídkou.

menší neobhospodařovaný pozemek nad domem. Rozhodl se pěstovat především zde tradiční švestky, tady v Bílých Karpatech i jinde na Moravě se jim říká – jak víme – trnky. Protože už zde jeden ekologický zemědělec působí, věděl, že ministerstvo zemědělství podporuje ekologické sadaření. „Rozhodl jsem se pro tento způsob ekologicky šetrného sadaření nejen proto, že obec leží v CHKO Bílé Karpaty. Bylo mi to bližší...“

... a učení

Pod svá křídla jej vzalo Regionální centrum PRO-BIO Bílé Karpaty, pod vedením Ing. Milana Drgáče. Nastala doba, v níž by si užil svých zá-

sad i sám Komenský – doba učení apriketických kurzů. V rodině neměl nějaké velké hospodáře, i když jeden děda byl místním kovářem, s malým hospodářstvím, a ten druhý ze slovenské strany hranice trochu zahradnil. Nejprve se musel naučit řez stromků, ty to totiž potřebují hned v prvním roce po výsadbě, aby se začala budovat správná kostra koruny. Stromek se pak reže v prvních pěti letech dost intenzivně, nejhlubší je řez v roce prvním – snad proto „dospívá“ švestka pomaleji než jiné ovocné stromy a začíná rodit až právě po o něch pěti letech.

Mladému ekozemědělci se nepodařilo zakoupit v jednom celku další pozemky, které mají nyní rozlohu 8,8 hektaru. Osázel je v roce 2008 až 2009 a má tak vlastně čtyři sady, i když leží vedle sebe u jedné cesty. To je nevýhodné proto, že nemůže tyto sady oplotit, oplocení by bylo totiž velmi nákladné. Jen ten první sad má oplocení, je nejbližší obce, a tak kolem něj vybudoval i kamennou zídku.

Sbíral kameny z nově zakoupených pozemků a hrází – a tato činnost je neustálá. Pole, bůhvíjak, stále kameny „rodí“ a musejí se sbírat – jak je v titulku ➡

➔ uvedeno. David Ryšavý to komentuje: „Celý den, hlavně o víkendech – vloni jich bylo dvacet, letos asi bude víc – stříhám stromky a navečer, když jdu zpět, sbírám kameň...“ Z kamenů vybudoval malé pyramidky pro drobné živočichy – ještěrky, žabky, slepýše – a hmyz, i pěkný rozcestník.

Sadaření a osvěta

Svoji práci a odrůdy švestek v ekosadu přibližuje veřejnosti už několik let pěknou naučnou stezkou s vysvětlujícími tabulemi. Polní cestu tak lemují ukázky starých typů včelínů – kláty i budečáky. Pojízdny včelín stojí na konci sadu, aby včely byly dále od veřejné polní cesty. „Už jsem dostal první letošní žihadlo,“ hlásil mladý Ry-

šavý. Pro radu, jak chránit úrodu proti škůdcům (například pilatce a mšici švestkové, obaleči švestkovému, mšici slivové) si došel mladý ekosadař k velkému znalci RNDr. Oldřichu Pultarovi, který sbírá zkušenosti po celém světě. Do sadu nasadil David i dravé roztoče – a určitě se mu to vyplatilo. Ekosad ošetřuje jediné přípravky schválenými – zejména to jsou výluhy z cizokrajných stromů či rostlin. I k tomu musel absolvovat kurz „nakládání s chemikáliemi“. Jinak by mu prostředek, byť ekologický, ve větším množství neprodali.

Ovšem škodu sadaři nedělají ani tak škůdci hmyzí, jako zvěř černá a jelení. Divočáci ryjí mezi kořeny stromů, až z toho jsou hluboké díry, hledají tam myši, hmyz a žížaly. Jámy se musejí zarovnat – a pří-

padně uschlý stromek vyměnit za nový. Proti okusu od zajíců se dají stromky ochránit, ale když si jelínek potřebuje odřbat či shodit paroží, skončí to nejspíše zlomenou větví někdy i celým stromem. Stromky jsou sice vysokokmeny (administrativně posunuté do polokmenů – do 170 cm), ale proti spárkaté zvěři je ale chránit nelze. „S myslivci příliš velká domluva k uhrazení škody není. Dali by mi le-da tak naturálie – stře-

šavý. I chov včel patří do jeho nových zkušeností a vědomostí. Stejně jako tři hnízda pro čmeláky. Ty první rodinky si musel koupit, až budou královny čmeláků hledat nové hnízdo, snad se jim umělé hnízdiště bude líbit.

Větší odpočívadlo naučné stezky tvoří pěkná replika staré studny s rumpálem – tady ovšem bez vody, malý posed, ježkovník, krmítko a několik budek pro ptáky. Zajímavé jsou i novodurové roury, zavěšené na stromcích, které mají posloužit ptákům k přenocování. Ptáci mají poskytovat ochranu před škůdci. Mají tu posed i dravec – ti zase loví myši a hraboše. Také je tu několik už dost populárních hmyzích „hotelů“, dokonce budka pro netopýry.

ného divočáka. S ním bych si nevěděl rady, nikdo to nejíme...“, říká mladý ekosadař a dodává: „Na divočáky platí jen v okolí pasoucí se krávy. Mezi ně se divočák neodváží.“

Čerstvé, sušené i povidla

Do ekosadu pořídil David Ryšavý především odrůdy švestek, které jsou rezistentní proti Šarce – například odrůdy Katinka, Čačanská lepotice, Topfirst, Hanita,

Davidova maminka s dcerkou při sklizni.

Gabrovská, Jojo, Stanley – jsou mezi nimi zejména švestky a pološvestky. Dozrávají postupně od poloviny července do počátku října. Sady doplnil několika jabloněmi, hrušněmi, ořešáky ... Meziřadí zatím jen seče. Vloni sad trpěl suchem, ani zalévání z nachystaných nádrží nestačilo.

Biošvestky končí především v podobě tradičně uvařených švestkových povidel a jako vypeckované sušené plody. Biošvestky si mohou lidé také nasbírat čerstvé. Povidla vařil David předloni ještě v tradičním kotli a míchal je ručně. Raději jej vyměnil za měděný kotel s elektrickým pohonem a s ohněm z plynového hořáku.

Biošvestková povidla mají svoji specifickou chuť a konzistenci hlavně díky pracné přípravě. Biošvestky se po ručním vypeckování nasypou do kotle a vaří za stálého míchání, dokud nedosáhnou požadované hustoty (obsah sušiny 60 %, pokud jí obsahují méně, jde o klevel a ne o povidla...). Do povidel se nepřidává cukr ani jiné konzervační prostředky. Tím, že se nepasírují (tak jak se to dělá pokud se nevypeckují), obsahují hotová povidla kousky dužiny a slupek.

Mladý ekologický zemědělec bude letos poprvé sklízet větší úrodu a těší se, že se jeho malý synek už v září naučí chodit a bude „pomáhat sbírat trnky ...“ Snad se jednou synek Adámek chytí této nachystané cesty a bude moci čerpat zkušenosti od otce.

Mirka Vohralíková

FOTO – autorka archiv D. Ryšavého